

Зоя Дудина родилась 1962 года в деревне Купсола Сернурского района Республики Марий Эл. Училась в Марисолинской школе, была студенткой Марийского государственного университета. В настоящее время работает в Марийском книжном издательстве. Со школьных лет увлеклась поэзией. Выпустила сборники стихов "Я и сама не ангел", "Слушайте плач соловья". Заслуженный работник культуры Марий Эл (2000), лауреат литературной премии общества им. А.Кастрен (2000), член Союза писателей России (2002).

Эрелан йӧратыме тат

Мо лийын — эртен да мондалтын,
Шарнен огына лий ойган.
Ондак илыш дене модалтын,
Ондак иленна ме чолган.

Куанлан уке ыле сорлык,
Чаптар имньыла тавенна.
Бш солно чонна деке сорвык,
Чоннам ме спайлан савенна.

Ит шотло ийготым, ит шотло:
Ийгот ок шындаре шижем.
Шӱмем кӱрышталтын ит шолтко,
Эрталшым лийшаште ужем.

Тунам ыле рвезылык муро,
Тунам ыле самырык жап,
Тунам ыле колымшо курым,
Эрелан йӧратыме тат...

О Чумбылат...

О Чумбылат!
Тора улат.
Каем-каем — миен ом шу.
Миен шуам — верем ом му.
О Чумбылат,
Молан тынар тора улат?

О Чумбылат!
Тура улат.
Күзем-күзем — нөлталт ом керт.
Водем-водем — велалт ом керт.
Шем Керемет полшен ок керт.
О Чумбылат,
Молан тынар тура улат?

О Чумбылат!
Виян улат!
Ондалкаленыт — чытенат,
Пудештареныт — шытенат.
А мый камвозын пытенам...
О Чумбылат,
Кушеч тыйын тынар куат?

Акпатырын шўгар воктене

Акпатырын шўгар воктеке
Марий-влак рўжге чумыргат.
Шке поро чон куатышт дене
Лийнешт он гаяк - чулымрак.

Лийнешт чылан пиал пыжашан,
Шке тукым вожым аралаш.
Лийнешт куатле шоньмашан,
Ты шочмо мландым йўраташ.

Ме йодына кугезына деч
Ваш-ваш полшен келшен илаш.
Ласкан шўлалте, шочмо мланде,
Сортала мыланна йўлаш.

Тидлан лийман таза уш-акыл,
Ару чонан, чолга лийман.
Тыгайым сугыньлен Акпатыр:
Аралыза марий лўмнам.

Марий вате

Шинчам да түрлем марий түрым,
Марий удыр улмем ончыктем.
Ош вынереш возеш кумыл түргын,
Чон куаным тыге шочыктем.

Тек пүртүсын осалже коранже,
"Темьшан" пүшкыл ден пүшкылалт.
"Йыпкен" түр ден пиална воранже,
Тек керем огеш лек пышкемалт.

Шовырайырым түрлем - лий аралтыш.
Тувырмел тек чонем перега.
Шокшүмбал түр кидем шулдырандыш,
Вачымбал түр лүмемым терга.

Порсын кумыл шүртем лектеш түргын,
Ош вынереш чонем шочыктем.
Мый кугезе кован түрым пүшкыл,
Марий вате улмем ончыктем.

Ида шылтале шўлыкемлан верчын

Ида шылтале шўлыкемлан верчын,
Арен шым нал мый тудым нигө деч.
Куан да ойгеш чывылалтын кечын,
Мый шкемым шым арале нимо деч.
Жапемак ыш сите: чот йўштө годым
Иктаж-мом ырыкталшым подылаш.
Шотемак ыш шуто: кунам шкет кодым,
Поктенак шуын, чаплын содомлаш.
Когар чонемын кажне тул сескемже
Вўргорным кўрышт лектын, пудешталт.
Полшен ыш керт эсогыл Ош Юмемже:
Кереметлан пўралте эргынат...
Тылеч вара осал ден сайлан акым
Мый колымашын сынже гоч ужам.
Куанлын куанаш ок сите акыл, -
Мушмо онаштыла ышкем туржам.
Ида шылтале шўлыкемлан верчын,
Идалык мучко ок пелед садшат.
Ончалын илышемым тўрлө вечын,
Чиктен от керт ош тувырым садак.

Тулото

Тулото деке пұгырналын,
Тулйылме дене мутланем:
Молан тынаре ойыплалтын,
Шүмем шокшет ден когартет?
Тулолмо кұдынъ лакемалтын,
Тулойып деч йыштак йодам:
Молан тынаре сескемалтын,
Чонемлан тый ыштет йолам?
Тулшолгым вак чара шогалын,
Тулводьж ден ондалалтам:
Тылат гына шүмем пұралтын,
Йүлем да чонемлан ласка...

***

Яра вер ден мутланышым,
Пуста пөлемлан ойлышым,
Шем үмыл ден үчашышым,
Суксем ден шинчын ойгыр(ы)шым.

Йолташлан каласкалышым,
Танемланат шижтарышым,
Йыр погынышо калыкым
Оем ден öрыктарышым.

Мландемлан вуйым шийым,
Каваш кержалтын кычкыршым,
Чүчалтыш нар аралтышым,
Ош Юмо дечын арышым.

Ит ман: арам йөсланышым -
Тендам тыге йöратышым...

* * *

Каласышаш оем пеш шуко,
Кöлан гын луктын ойлышаш?
Йол йымалан пошен шүкшудо,
Савамым налын сольшаш.

Солалтымек, коदेशыс отыл,
Чара йолемым шуркала...
Чонем аралыше тый отыл,
Ала йолемым шупшалат?

* * *

Ме йөрәтәннә, очыни, ик сөмьн,
Но тұрлын ильшнә: сырән, келшен.
Ит вурсо шұм гыч велше шұлык сөмьм,
Вет тудо тамык гыч лекташ полшен.

Кунам тұтан тарваныш ормыж сөмьн,
Тўняште кодыш орлыкым кышкен,
Тый чоныштем кычалыч ныжыл сөмьм,
А мый шым керт нимо денат полшен.

Нелеш ит нал: йөрәтышым вес еңым,
Вес таңын лўмжө дене иленам.
Мый йўленам тулото сөмьн эңын,
Бнде ом пәлә: кузерак лийман.

Ме йөрәтәннә, очыни, ик сөмьн:
Тый - мый декам, а мые - весе дек.
Ит вурсо шұм гыч велше шұлык сөмьм,
Вет тудо тамык гыч лекташ полшен.

* * *

Суртем воктене пөрдшө кайык
Шке сомылжым тыршен ышта:
Шем колымашын нөшмым налын,
Окнашкөм ончылгоч кышка.
Вашлийын-ойырлымо шотым
Вет кайыкат коклан луга.
Эше шым шынде мые отым,
Кушан капөмым тоөда...

***

Мый иленам шке ўмыремым
Тыматлын шыргыж да чытен.
Ончалза тебе ўдыремым:
Шым кодо кумылем шылтен.

Вашлийза суксо гае эргым,
Тендан дене тудлан илаш.
Мылам вўдйогын дене эркын
Пүрен вес модышыш ияш...

Черланен кундемна

Черланен кундемна шўлык чер ден,
Шыже йўр мланде валне тава.
А кава темын пызле шўшер ден,
Вўр чўчалтышым чоныш шава.

Мый палем: черле шыжын йоражым
Ош куэм дене теле эмла.
Огеш ыште нигöлан йолажым,
Сылне шошым чылаштлан вела.

Лач тунам кундемна пеледалтын,
Ош кавам мланде марте волта.
Калыкем, ида кай шаланалтын,
Эл ок лий кажныж дечын посна.

Кастрен ушемысе йолташлан

Ме шочынна илаш да орланаш,
Пытаргыш кече марте йöраташ
Ты шочмо мландым да ача-авам.
Куштен йочам, сорта гай шып йöраш.

Ме толынна чоннам ваш модыкташ,
Чыла чаракым кумылзын вончаш.
Тўняште йыгыр кечым шочыкташ
Да тудым шинчавөд гочын ончаш.

Ме шочынна илаш да чапланаш,
Марий лўмна верч патырла шогаш.
Шке родо-тукым калык ден келшаш,
Пырля-пырляште - вий, ман ўшанаш.

Ме шочынна илаш да чапланаш...

АВТОБИОГРАФИЙ.

Шочынам 1971 ийыште Шернур кундемын ик эн сай мотор верыште – Шудомарий ялыште. Изи годсо пагытем моло йоча-влак семынак эртен. Шудымарий школын икымше классышкыже 1978 ийыште каenam. Тунам эше тошто педагог-влакат пашам ыштеныт: Юлия Тимофеевна Соловьева, Тихон Сидорович Петухов, Мария Ионовна Егошина, Аркадий Николаевич Рыбаков. Школышто нимо денат ойыртемаптын омыл. Кугурак-влакын тошто илыш нерген ойлымыштым пешак йоратен колыштынам. Кушто мо онайрак гын йодышымап пуэдем. Школышто чыла урокшат мыланем онай ыле, эртаралтше чыла меропрятийыше шке вием тергаш тыршенам. Ыштен моштыдымо паша чылажат мыланем онай ыле да сай кукшытым пуэн.

1986 ийыште шинчымашым Мари-Сола кыдалаш школыко погаш вончышым. Тиде кок ий жап мыйын илышыштем пеш кугу шарнымашым коден. Тыште мый спорт деке утларак шуман лийым, районышто эртаралтше соревнований деч посна предметный олимпиадышкат кошташ логалын. Тысе туныктышо-влак кокла гыч мыйын илышышкем кажныжыт шке шотан кермычым пыштен. Поро туныктышем-влак Елизавета Павловна Сидоркина, Анатолий Алексеевич Васильев, Галина Григорьевна Федорова, Валентина Демьяновна Бурда, Александр Сергеевич Марченков, Гаврил Лаврентьевич Павлов нерген шуко поро мутым каласымем шуэш. А эн чот кугу палым Зинаида Васильевна Ермакова коден. Нуно чыланат норго ушакылым кугу айдемьш лукташ тыршеныт. Да шуктым пашашт арам лийын огыл. Марий Эллан палыме шуко еным тиде туныктыше коллектив пуэн.

Илыш пордомыште мыйт шке веремым муынам.

Кандаш-класс деч вара Йошкар-Оласе медучилищыш тунемаш каяш шонен пыштенам. Но ала-можно пошкудо школыш ужын. Нимынярат ом окыне тиде эрыше кок ийлан.

Илыш шке эрыш ден эрта. А эмлыме паша мыланем изинекак лишыл ыле. Тыште ялысе фельдшер Тамара Васильевна Лоскутованат надырже уло. Тыге мый 1988 ийыште шонымо професийлан тунемаш каенам. Кок ий гыч Йошкар-Оласе медучилищын сестринский отделенийжым тунем пытарымеке, Республиканский больницын грудной хирургий отделенийыште пашам ышташ туналым.

Варажым ешым погаш жап толын шуын, да угыч Марисола кундемышке портылаш логале. Адакат палыме лишыл калык, йоратыме вер-шор. Тиде жапыште Т. В. Лоскутован юбилейже ыле – тудым сулен налме канышыш ужаташ логале. Шум-чонем тау мутым каласыде чытен огыл. Поро шомакым кузе ойлаш пален омыл. Но ушышкем районысо газетыш возаш лиеш манын шонымаш толын пурыш. Тиде сай айдеме дене Шернур кундемымат палдараш пиал лие.

Тыге мый корреспондент пером кучен ончышым. Ушанен огыда керт? А мыланем келшыш. Умбажымат поро паша да сай ен-влак нерген возгалаш кумылем лекте. Марий яллан тора лукыштыжат пеш шуко шке шотан пайдале калык ила.

Очерк-влакым возымо кокла гыч, класс вуйлатышемын сылне почеламутшо-влак шарналтыныт. Мутшым шарнен омыл гынат, шыма ойсавыртыш интонациже муру семын

вуйыштем пордыныт. Ушышкем почеламут корно-влак шкеак толын пурышт. Тыге мый ик кечын кум стихотворенийым возенам. Кеч кушкат каем гынат пеленем ручка ден блокнотым эреак пеленем коштыкташ туналым.

Кызыт мый эмлыме пашам кудалтен омыл. Удырем
йолумбаке шогалташ кулеш. Илышыште шке
шонымашкем шуынам. Мом шонен пыштенам
чылажымат шуктенам манаш лиеш. Но литература
корныштем пеш шуко шонен пыштыме пашам уло.
Чаманен кодаш кулеш – яра жап пеш шагал. Возышаш
планем кугу деч кугу.

Адрес: Республика Марий Эл,
Йошкар-Ола, ул. Пролетарская, д.7, кв.1.
Тел.: дом. (8362)41-33-95
Раб. (8362)42-59-71